

20.02.2017.

Б
Р
О
Ј

02

БИЛТЕН

**ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА
И СТРУЧНА СЛУЖБА ЈАГОДИНА**

САДРЖАЈ БИЛТЕНА

СТОЧАРСТВО

- **АУТОХТОНЕ РАСЕ ЖИВИНЕ (Сомборска капорка)**
- Дипл.инж. Драган Јаковљевић
- **ДРАГОЦЕНИ „ЧИСТАЧИ“ ГРМЉА И ШИКАРА**
- Дипл.инж. Верица Лазаревић

РАТАРСТВО И ПОВРТАРСТВО

- **КИСЕЛОСТ И БАЗНОСТ ЗЕМЉИШТА**
- Дипл.инж. Миланка Миладиновић
- **МЕРЕ НЕГЕ ОЗИМИХ СТРНИНА**
- Дипл.инж. Миодраг Симић
- **ПОКРОВНИ МАТЕРИЈАЛИ У ПОВРТАРСКОЈ ПРОИЗВОДЊИ**
- Дипл.инж. Драган Мијушковић
- **АГРОТЕХНИКОМ ДО БОЉЕГ РОДА ГРАШКА**
- Дипл.инж. Мира Миљковић

ВОЋАРСТВО И ВИНОГРАДАРСТВО

- **СОРИМЕНТ ЈАГОДЕ**
- Дипл.инж. Дејан Јоцић
- **ЗАСНИВАЊЕ И НЕГА МЛАДОГ ЗАСАДА ЈАБУКЕ**
- Дипл.инж. Игор Андрејић

ЗАШТИТА БИЉА

- **Taphrina deformans-КОВРЦАВОСТ ЛИСТА БРЕСКВЕ**
- Дипл.инж. Љиљана Јеремић
- **ЗАДРУГА – ОД ИДЕЈЕ ДО ОСНИВАЊА**
- Дипл.инж. Ружица Ђукић

ЦЕНЕ ВОЋА И ПОВРЋА ПРЕУЗЕТЕ ИЗ СТИПС-а

АГРОПОНУДА

СТОЧАРСТВО

АУТОХТОНЕ РАСЕ ЖИВИНЕ (Сомборска капорка)

Сомборска капорка настала је почетком 20 века у околини Сомбора на основама домаће и штајерске кокошке која је донета с подручија Цеља и касније комбинацијским укрштањем расе худан и сулмталер. У годинама између два рата била је позната и ван Војводине као продуктивна и отпорна раса комбинованих својстава. Захвалјујући ентузијазму и упорности ова раса је сачувана. Поново се гаји у многим домаћинствима а гаје је и одгајивачи расне и украсне живине те је данас присутна на многим изложбама живине широм европе.

По спољашњем изгледу Сомборска капорка је ђубаста кокош складне форме тела, врло живахна и темперамента, стално у потрази за храном. Глава јој је средње величине и на њој се одмах иза кљуна налази лепо формирана ђуба. Перје ђубе је усмерено вертикално (не прекрива очи) са благим падом на леву и десну страну и уназад, формирајући складну целину. Код петла перје ђубе стоји скоро вертикално док код кокошке то није случај. Сувише мала или сувише велика ђуба код оба пола сматра се грешком. Кљун је средње дуг, јак, благо повијен, жуто розе боје. Креста у ове расе кокошака је проста са 5 правилних зубаца, изразито црвене боје. Видљива је у свом почетном делу изнад кљуна док је у средњем и задњем делу прекривена ђуба, наручито код кокошака и увек мање или више повијена на леву или десну страну. У петлова је креста велика. Кожа лица је нежна, црвене боје изнад очију обрасла финим паперјем. Подушњаци су средње дуги, више овални

код светлијих сојева су изразито црвене, а код тамних црвено сиве боје. Ова раса има подбрадњаке средње величине, фине грађе, а исте су боје као и подушњаци. Има средње дуги и јак врат, благо повијен и добро обрастао бујним перјем наручито код петла. Труп је овалан са средње широким и дугим леђима која се носе хоризонтално с малим падом задњег дела. Груди има благо баглашене, дубоке и добро развијене. Крила су велика сразмерна телу и чврсто приљубљена уз тело. Петлови имају средње развијен реп с неколико солидно развијених српастих пера а неки су под углом од 30-40 степени. Реп код кокошака је складан, средње велик и прилично затворен. Добро су им развијени батаци, не превише дуги али заобљени и пуни. Ноге су средње дуге, танких костију прекривене жутом кожом код светлих сојева а тамне код тамнијих сојева. Ноге се завршавају са четири правилно развијена прста и мамузама код петла. По стандарду ноге морају бити без перја. Раса је добро обрасла перјем које је чврсто. Заступљена је у више боја: бела, црна, плава, жуто-црвенкаста. Сомборска капорка је отпорна кокош с добрим производним особинама. У условима полуинтензивног гајења проноси у рано пролеће и носи све до почетка лета када почиње да се митари. Дуго се митари али ако се добро храни проноси понво почетком јесени и носи до децембра. Производња јаја достигне и преко 220 јаја по носиљи. Пилићи су отпорни, живахни и брзо оперјавају. У пролећним месецима лако се гаје на испустима. Пилићи тежину за клане достигну у узрасту 4-5 месеци уз утрошак хране око 6 кг. Месо је одличног квалитета без сувишне масноће веома меко и укусно. Сомборска капорка данас има статус високо угрожене расе. У чистој раси мало се гаји по салашима у Војводини а налази се на листи аутохтоних раса под заштитом државе. Бројно стање је тренутно испод 1000 јединки.

Производне особине Сомборске капорке:

<u>ПАРАМЕТРИ</u>	<u>ПЕРФОРМАНСЕ</u>
Морталитет 0-6 недеље (%)	<u>7,0-8,0</u>
Телесна маса одраслих и петлова (г)	<u>3700-4000</u>
Телесна маса коке 25 недеље (г)	<u>2600-3000</u>
Утрошакхране до 60 недеље (кг по кокоши)	<u>65</u>
Узраст у потрошњи (недеља)	<u>26-27</u>
Производни циклус у сезони	<u>1-2</u>
Број јаја по носиљи у сезони	<u>200-220</u>
Просечна маса јаја (г)	<u>60</u>
Оплођеност јаја(%)	<u>90-95</u>
Извођење пилићаиз оплођених јаја (%)	<u>85</u>

Саветодавац за сточарство
Дипл.инж. Драган Јаковљевић

ДРАГОЦЕНИ „ЧИСТАЧИ“ ГРМЉА И ШИКАРА

Козе су интелигентне, радознале животиње, спретне и сналажљиве. У добрим условима неке расе коза имају изразито високу производњу млека, па кажемо да су у том погледу ефикасније и од крава јер дају 15 до 20 пута више млека од своје телесне тежине. Козје млеко је све више траженије на тржишту; садржи у просеку око 13,7% суве материје, 4,4% масти, 3,1% протеина, 4,9 лактозе и 0,8% пепела. Активна киселост козјег млека се креће у распону од 6,3 до 6,7, а у просеку износи 6,53. Млеко козе је знатно сварљивије од крављег и богатије је минералима и витаминима.

Козе су сезонски полиестричне животиње и њихова полна активност зависи од годишњег доба. Код нас се козе паре у јесен или касно лети, а јарад добијају у јануару или фебруару наредне године. Оплодња се први пут врши када козе наврше 7 до 10 месеци старости тј. када уђу у расплодну зрелост. Високо производне и племените расе су ранозреле, прво парање се обавља кад женке достигну масу од 30 до 50 кг. Репродукција почиње полним циклусом који траје 21 дан. Најважнији тренутак у полном циклусу је појава еструса која се код коза врло лако уочава. Овулација по правилу траје 30 до 36 сати након појаве еструсних симптома, а право време за оплодњу је петнаестак сати од почетка еструса. На пример козе код којих се еструс појавио ујутру треба осеменили увече. Гравидност траје у просеку 150 дана.

Козе су преживари и хране се искључиво грубом волуминозном храном. У односу на краве и овце, козе у својој исхрани користе више различитих биљака, тако на пример говеда користе 17 различитих биљака, овце 20 а козе 90. По врсти и количини поједене хране за козу можемо слободно рећи да је „најеколошкија“ и „најрентабилнија“ домаћа животиња.

Козе се могу гајити не само за производњу млека и меса већ и за добијање врло квалитетних влакана. Тако да козја влакна можемо поделити на три групације: обично козје влакно, ангора влакно и кашмир.

У Србији су наручито значајне млечне расе коза. Уколико се произвођач опредељује за узгој коза од којих жели добити већу количину млека свакако је препорука санска коза. У шталским условима ова раса постиже високу производњу млека са релативно ниским садржајем протеина. За алпино козу можемо такође рећи да даје врхунске количине млека али то остварује у условима испаше и брста. Сир одличног квалитета може се добити од нубијске козе с обзиром да њено млеко има висок садржај масти и протеина. Тогенбуршка раса која се одликује добрим квалитетом млека препорука је за наше просторе.

Када је реч о производњи меса предњачи бурска месната раса, плодна и одпорна. Кашмирска коза веома се цени у текстилној индустрији, одрастао јарац даје 2,5 фунти руна које се састоји од квалитетне кашмирске длаке. Ангорска коза даје мохер, један од најстаријих текстилних материјала, а који је по свом саставу сличан вуни.

**Саветодавац за сточарство
Дипл.инж. Верица Лазаревић**

РАТАРСТВО И ПОВРТАРСТВО

КИСЕЛОСТ И БАЗНОСТ ЗЕМЉИШТА

У земљишту се стално дешавају хемијске и физичке промене које поред осталог утичу и на реакцију земљишта. Стање киселости или базности земљишта обележава се скраћеницом рН и то представља концентрацију водоника у воденом раствору земљишта. Киселост или базност земљишта може се не само установити већ и тачно одредити уређајем који се назива пехаметар.

Скала за мерење киселости или базности земљишта подељена је од 1 до 14. На средини скале је број 7 и овај број приказује неутралну реакцију. Бројеви мањи од 7 приказују киселу а већи базну реакцију.

Приказ рН стања земљишта је следећи:

- преко 8,50 екстремно алкално;
- Од 7,20 до 8,50 алкално ;
- Од 6,51 до 7,20 неутрално;
- Од 5,51 до 6,50 слабо кисело;
- Од 4,51 до 5,50 кисело;
- Од 3,50 до 4,51 јако кисело и
- Испод 3,50 екстремно кисело.

Пехаметри су прецизни апарати и могу дати врло поуздане податке о киселости или базности земљишта.

Недостатак креча у земљишту може послужити као знак да је оно кисело. Да ли у земљишту има или нема довољно кеча моће се утврдити ако на грудвицу земље сипамо неколико капи хлороводоничне киселине. Ако има креча, грудвица ће почети да пенуша, јаче или слабије, што зависи од количине креча који се налази у земљишту.

Такође, да ли је земљиште кисело или базно можемо утврдити и на основу биљака које на њему расту. На киселом земљишту претежно расту : обична росуља, мали и велики кисељак, раставић, питоми кестен. На алкалном земљишту расту: боквица, кадуља, иванчица, различак, црни кукурек.

Кисела или алкална средина земљишта делују различито на поједине биљне врсте. Штетност се испољава путем уништавања нежних делова корена и жила, услед чега долази до слабијег успевања биљака и мањег приноса. У наредном прегледу приказано је оптимално рН стање земљишта за неке од најбитнијих ратарских и повртарских култура.

Врста биљке	рН земљишта	Врста биљке	рН земљишта
Пшеница	6,0-7,0	Кромпир	5,5-6,0
Јечам	7,0-8,0	Купус	5,8-7,5
Овас	5,0-6,0	Карфиол	6,5-7,2
Кукуруз	6,0-7,0	Парадајз	5,0-7,5
Просо	4,5-5,0	Паприка	5,4-6,0
Луцерка	7,0-8,0	Краставац	5,5-7,5
Црвена детелина	6,0-7,0	Шаргарепа	6,5-7,5
Сточни грашак	6,0-7,0	Црни лук	6,5-7,8
Шећерна репа	6,5-7,5	Пасуљ	5,0-7,0

Саветодавац за ратарство
Дипл.инж. Миланка Миладиновић

МЕРЕ НЕГЕ ОЗИМИХ СТРНИНА

Мере неге су бројне, али ако је нормална година само мањи део се примењује. Тком јесени примењују се мере: ваљање после сетве (избегавати, елиминисати дрљање), уништавање ситних глодара а понекад и корова. Крајем зиме потребно је применити ове мере: корективно прихрањивање, ако се јави подлубљивање обавити ваљање, дрљање ако је претерано збијање површинског слоја земљишта (омогућити нормално дисање корена), сузбијање ситних глодара наставити. Пролећне мере су: сузбијање корова, штеточина и болести, ако је потребно и могуће наводњавање, прихрана преко листа, примена регулатора раста ...

Стање усева диктира време и интензитет примене мера неге.

ПРИХРАНА СТРНИХ ЖИТА

На нашем агроеколошком подручју озима пшеница прекида период зимског мировања касно у фебруару или почетком марта. То је период када наступа пуно бокорење и влатање, али тај процес може бити успорен и развучен што је условљено климатским факторима. Што је посебно битно, то је период највећег усвајања и уградње азота у биљни организам а потребно је око 60 кг лако

приступачног азота по хектару из земљишта или минералних ђубрива. Најбољи резултати у производњи постигну се када се азот за прихрану додаје у два наврата тј. сплит методом. Када се почиње са прихраном усева азотом приоритет се даје развијенијим усевима из првих рокова сетве. Препорука је да се прва прихрана обави у периоду од 15. фебруара до 5. марта уз примену 220 кг/ха КАН-а или 180 кг/ха АН-а или САН-а или 100 – 120 кг/ха УРЕА-е или 200 – 250 кг/ха амосулфана (на киселим земљиштима употреба само КАН-а).

Корективно или друго прихрањивање обавља се у периоду од 20. марта до 5. априла али само у случају ако је количина NO₃ азота у слоју земљишта 0 – 90 цм мања од 60 кг/ха. Обично се користи до 100 кг/ха КАН-а.

Трећа прихрана у фази класања има за циљ да се повећа количина протеина у зрну, а за ову намену најпогоднија су фолијарна ђубрива која се могу комбиновати са применом пестицида.

Мере неге су често скупе, а могу и значајно да утичу на развој потенцијала за принос озимих стрнина, те су консултације са струком веома корисне јер су мере неге често наметнуте утицајем производе године

**Саветодавац за ратарство
Дипл. инж. Миодраг Симић**

ПОКРОВНИ МАТЕРИЈАЛИ У ПОВРТАРСКОЈ ПРОИЗВОДЊИ

Покровни материјали нашли су широку примену у производњи поврћа, постижу се знатно виши приноси, квалитет плодова далеко бољи и раније пристизање за бербу.

Најчешће културе које се гаје на фолији су: паприка, парадајз, краставац, плави парадајз, лубеница, диња и сл.

Предности гајења на фолији: Температура на 5 цм испод непрозирне полиетиленске фолије је око 2-2,5 °Ц виша а испод непрозирних 4,5-5,5° Ц виша него на земљишту које је непокривено. На фолији наше гајене биљке услед топлијег земљишта брже се развијају и пристижу на род 2-3 недеље. Испод фолије земљиште је растресито, снабдевеност корена кисеоником је далеко боља, одлична микробиолошка активност што има и позитиван утицај на развој гајених биљака. Прекривањем земљишта разним фолијама спречава се испаравање воде из земљишта, акумулирана влага испод фолија искључиво служи за раст биљака. За успешну производњу неопходно је и наводњавање у овом случају кап-покап. Испод фолије је и појачана концентрација угљен диоксида CO₂, који је значајан за развој биљака а продукт је микробиолошке активности у земљишту. Светлост не продире испод непрозирних фолија па је онемогућен развој коровске вегетације. Плодови немају контакт са земљом и чистији су и мање су подложни болестима.

Код нас најширу примену нашла је црна непрозирна фолија, код ње је спорије загревање земљишта него код прозирне али је одлична у заштити од корова и чувању влаге. Ову фолију морамо након периода вегетације уклањати са парцела што може представљати и проблем, често се не обави потпуно изношење са парцеле и у наредним сезонама имамо потешкоћа приликом обраде земљишта.

Бела непрозирна фолија користи се за одржавање оптималне температуре земљишта за културе које су осетљиве на високе температуре, најчешће салата. Овакве фолије са доње стране су црне а са горње беле боје, бела боја рефлектује светлост и тиме смањује прегревавање земљишта, а због рефлексије повећава се осетљивост доњих делова биљке чиме се повећава интензитет фотосинтезе, што има утицаја на принос ове фолије спречавају раст корова и губитак влаге из земљишта.

Прозирне фолије се мање користе, код њих је изражено брзо загревање земљишта, може утицати на бржи развој биљака и производњу поврћа и до три недеље. У производњи поврћа користе се и фоторазградиве фолије, које се сазревањем гајених култура у потпуности разграде испод њих се развијају корови па је потребно пре њихове употребе земљиште третирати хербицидом.

У последње време све чешће се употребљавају тзв. Инфра Ред Трансмиттинг (IRT) фолије, оне селективно пропуштају сунчеве зраке, греју земљиште и подспешују развој пресађених биљака, онемогућују клијање семена корова. Испод ових фолија земљиште се брже загрева него испод непрозирних фолија а предност им је пристизање узгајаног поврћа раније за 7-10 дана него на непрозирним фолијама.

Подручија где често проблем представљају лисне ваши и инсекти преносиоци вирусних обољења користе се рефлектујуће фолије. Ове фолије су пресвучене алуминијумском бојом, која одбија лисне ваши и спречава заразу биљака вирусима, ове фолије у летњем периоду хладе биљке и утичу на формирање квалитетних плодова.

Заштиту усева од ниских температура наши произвођачи могу користити производе од синтетичког материјала на нашем тржишту могу се наћи и Агрил, Лутрасил или Вертекс.

Прекривањем усева овим фолијама можемо обавити сетву 10 дана раније а код неких култура и две недеље. Испод овог материјала ствара се повољна микроклима која омогућује нашим биљкама бржи раст и заштиту од проузроковача болести. Ова фолија може да се употребљава и три сезоне ако се пажљиво рукује. Водити рачуна приликом постављања, фолија не сме бити пренатегнута, јер пренатегнута спречава раст младих биљака.

**Саветодавац за повртарство
Дипл.инж. Драган Мијушковић**

АГРОТЕХНИКОМ ДО БОЉЕГ РОДА ГРАШКА

Грашак најбоље успева на дубоким, структурним и добро дренираним земљиштима. За рану сетву треба одабрати лакша и топлија земљишта док су за касније рокове погоднија средње тешка. Забарена и врло тешка земљишта му не одговарају. Најбоље успева на земљишту неутралне до слабо киселе реакције. Кисела као ни алкална, нису погодна јер у таквим условима је смањена активност квржичних бактерија.

Важан предуслов за успешно гајење грашка је светлост и зато се не може гајити на засењеним местима. То се нарочито односи на механизовану производњу грашка за прераду, јер уколико је сетва сувише густа, услед засењивања смањује се функција доњих листова који превремено опадају, биљке се издужују и склоне су полагању, и на крају је и принос смањен.

Грашак се у нашим условима сеје чим то временски услови дозволе. То је понекад и у фебруару, али у већини случајева оптимални рок је од 1. до 15. марта. За клијање семена потребна је температура 2 – 4 °Ц . Млада биљка може да поднесе ниске температуре, чак и до -8 °Ц, док у каснијим фазама и 0 °Ц може да буде критично.

Грашак је добар предусев за већину биљака, посебно за купусњаче, парадајз, паприку, бостан ... Не треба га гајити у монокултури јер је онда подложен нападу болести и штеточина које се преносе земљиштем.

Као редовну агротехничку меру потребно је увести подривање сваке 3 – 4 године , на дубини од 40 цм. На лоше обрађеном земљишту раст грашка је успорен. Зато је важно да се у јесен оно пооре на дубину 30 – 35 цм, а потом поравна, чак са два прохода. Тиме се омогућује квалитетнија сетва и уједначено ницање.

Грашак има кратак вегетациони период и скромније захтеве према минералним ђубривима. Од минералних ђубрива, грашак је нарочито осетљив на недостатак калијума и фосфора. На земљиштима која су добро обезбеђена хранивима, ђубри се са 60 – 80 кг НПК. При томе целокупну количину треба унети до сетве и само изузетно прихрањивати и то ако је усев изразито слаб са 25 – 30 кг азота по хектару. Пошто је махунарка, не треба га ђубрити стајњаком јер органска хранива (као претежно азотна) могу неповољно деловати на активност квржичних бактерија.

Грашак се сеје житним сејалицама. Међуредни размак треба да је 15 – 20 цм, док је размак у реду 5 – 7 цм. На тај начин се добија оптималан склоп биљака за индустријску прераду – око 100 биљака по м². Дубина сетве треба да буде 4 – 6 цм. У баштенској производњи примењује се широкоредна сетва на размак редова 40 – 50 цм, и у реду 5 – 7 цм.

Нега ове махунарке је веома једноставна: мере се свде на наводњавање, заштиту од корова и евентуалну заштиту од болести и штеточина.

Наводњавање је обавезна мера, нарочито у производњи грашка за индустријску прераду. Најчешће су довољна два заливања, и то у периоду цветања и оплодње и формирања махуна, заливном нормом 30 – 40 мм.

У баштенској производњи с обзиром да се ради о мањим површинама, треба избегавати пестициде, а посебно хербициде. Благовременим плевљењем успешно се одржава чиста парцела.

Штеточине код грашка најчешће нису значајан проблем, али се понекад могу појавити лисне ваши које се сузбијају системичним инсектицидима. Грашков жижак је најзначајнија штеточина за зрело зрно у семенској производњи. Сузбија се у периоду цветања – фенитротионом.

Од болести знатне економске штете причињавају вирозе, бактериозе и гљивична обољења, који се у баштенским условима уз примену плодореда и других превентивних мера могу држати под контролом.

Саветодавац за повртарство
Дипл.инж. Мира Миљковић

ВОЋАРСТВО-ВИНОГРАДАРСТВО

СОРИМЕНТ ЈАГОДЕ

Мармолада – по времену сазревања спада у групу раних сорти (почетак друге декаде маја). Добре је родности са просечним приносима око 1 кг по бокору. Покожица плода је интензивно црвена, глатка и сјајна, а месо је црвено, чврсто са малом унутршњом шупљином и прилично сиромашног укуса. Њена отпорност на ниске температуре омогућује јој успешно гајење и у условима континенталне климе.

Елсанта – створена је у Холандији. Једна је од водећих сорти јагоде у западној Европи. Високе је родности, али са израженим варирањима у приносима (од 500-1000 грама по бокору) која су резултат дејства климатских услова и примењене технологије гајења. Захтева оптималне спољашње услове за развој.

Клери – у току последњих неколико година доста се гаји у нашој земљи захваљујући великој комерцијалној вредности која се базира на изузетној комбинацији раностасности и атрактивности плода. Има добар квалитет меса и интензивну арому. Поседује склоност ка двородности и изражену адаптивност на различите системе гајења што ствара могућност њеног успешног гајења не само у сезонској већ и у вансезонској производњи.

Квин елиза – раног је времена зрења (три дана после сорте Клери). Одличног је укуса претежно слатког и изражене је ароме.

Антеа – сорта створена у Италији. Месо плода је добро обојено и без изражене унутрашње шупљине. Добро подноси транспорт.

Камароса – најзаступљенија сорта у многим земљама са интензивном производњом јагоде – САД, Шпанија, Турска, Чиле, Мексико.

Саветодавац за воћарство и виноградарство
Дипл.инж. Дејан Јоцић

ЗАСНИВАЊЕ И НЕГА МЛАДОГ ЗАСАДА ЈАБУКЕ

Према подацима пописа пољопривреде из 2012. године на територији Поморавског округа јабука се гаји на око 380 хектара. Током последњих година производња је у сталном порасту. Природни услови за интензивну производњу јабуке су повољни а циљ произвођача треба да буде унапређење производње и увођење савремених технологија.

Јабука уз адекватну припрему земљишта добре резултате може дати и на нешто тежим земљиштима (смоница). Много је битније пре садње утврдити хемијска својства земљишта што се може учинити у нашој Пољопривредној саветодавној и стручној служби те на основу добијених резултата изабрати одговарајућу парцелу и адекватно припремити исту за подизање засада јабуке (додавање креча, ђубрење, орање, фрезовање). Орање је најбоље обавити у септембру или октобру када је земљиште умерено влажно и погодно за обраду.

Сорте јабуке које се препоручују за гајење у Поморавском округу подељене су по времену зрења. Економски су најзначајније зимске сотре којима припадају Јонаголд и његови црвени клонови, Ричаред, Златни делишес и његови клонови, Мелпрозе, Ајдаред, Црвени делишес и његови клонови, Чадел, Фуџи, Грени Смит...

Након садње, у пролеће једногодишње саднице треба скратити на висину која је предвиђена за висину дебла.

Земљиште у младом јабучњаку треба редовно одржавати у растреситом стању и без короа што се у пракси најчешће чини применом једног дубоког зимског или јесењег орања и неколико обрада у току вегетације. Најбоље је ове плитке обраде вршити после сваке обилније кише да не би дошло до формирања покорице.

На теренима са већим нагибом најбоље је комбиновати чисту обраду са ледином. То се постиже тако што се у реду земљиште обрађује, а између редова оставља узани травнати слој, да би се после две до три године овај слој ледине разорао а простор у реду затравио и тако наизменично.

У младим јабучњацима у међуредном простору **никако** не треба гајити кукуруз, луцерку, соју, шећерну репу, односно биљке које имају дубок коренов систем и велику потрошњу воде. Уколико се као метод одржавања земљишта користи гајање усева за зеленишно ђубрење заоравање треба да буде плитко на дубини 10 цм.

У исхрани младих јабука најбитнији елементи су азот и калијум. Не треба занемарити ни фосфор који веома повољно утиче на формирање цветних пупољака, а тиме и на правилно заметање и сазревање плодова. Фосфорна и калијумова ђубрива треба додати у јесен и то што дубље и ближе кореновом систему, а азотна током вегетације.

Резидбу изводити у периоду зимског мировања када нема јаких мразева. Уколико су резидбом направљене веће ране на стаблу потребно их је дезинфиковати 5% раствором плавог камена и премазати калемарским воском или битуменом.

**Саветодавац за воћарство и виноградарство
Дипл.инж. Игор Андрејић**

ЗАШТИТА БИЉА

***Taphrina deformans*-КОВРЦАВОСТ ЛИСТА БРЕСКВЕ**

Taphrina deformans је патоген који изазива обољење коврцавост листа брескве и нектарине.

Симптоми ове болести се могу јавити на лишћу, младим гранчицама и плодовима. Заражено лишће се набира, деформише, наборани делови добијају црвенкасту боју. Касније на тим зараженим деловима листови добијају сивкасту боју због појаве спора на површини. Лишће постаје жућкасто, мрко и долази до његовог опадања. Биљка формира ново лишће. Ако је велики проценат лишћа опао може доћи до исцрпљивања стабла које постаје осетљивије према нападима других паразита и ниским температурама. Ако су младари заражени они задебљавају, заостају у порасту, на таквим младарима лишће на врху је задебљало и опада. Ако су заражени млади плодови они се суше и пропадају, а ако су заражени старији плодови долази до њихове деформације.

Појави болести погодује прохладно и кишовито време. Споре се формирају на површини листа и даље се разносе кишним капима или ветром на младаре и пупољке и задржавају се у пупољцима или пукотинама коре стабла током лета и зиме. Споре у пролеће клијају у време пуцања пупољака и размицања љуспица. За клијање спора је потребно влажно време. Ако је влажно време у време пуцања пупољака долази до јаче заразе младог лишћа које је најосетљивије на инфекцију. Ако није влажно време мањи је % зараженог лишћа. У току 2016. године је дошло до појаве листова из спавајућих пупољака тако да је дошло до заразе тог младог лишћа касније у току вегетације, па је заштита била отежана.

Сузбијање коврцавости листа брескве се врши хемијским мерама заштите.

У рано пролеће у време бубрења пупољака потребно је обавити третман неким од бакарних препарата а.м. bakar-hidroksida (Funguran OH -0,2-0,3%; Fungohem SC -1%).

У време пуцања пупољака треба обавити још једно третирање неким од препарата: Delan -0,1%, Syllit -0,25%, Dakoflo 2,5-3,5 l/ha.. Ако се не обави ово превентивно третирање у фази пуцања пупољака а повољни су метеоролошки услови доћи ће до јачих инфекција. Третирање у каснијој фази када је већ дошло до остварења инфекције гљивом, не даје никакве резултате, када се појаве симптоми на лишћу зараза се не може зауставити .

Рано пролећно прскање мора бити високог квалитета. Уз препарате на бази бабра може се додати и минерално уље за сузбијање презимљујућих форми штеточина. - EOS - 1 %, Galmin, Belol, Belo ulje, Letol- EC -1-2% .

Сви делови воћки од највиших врхова до кореновог врата, морају бити добро наквашени припремљеним раствором препарата. Ако то није остварено приликом рада, није постигнут потребан квалитет и ефикасност се значајно снижава. Третирање се обавља на температури ваздуха изнад 5° С и по тихом времену.

Пре обављања третмана обавезно прочитати упутство за употребу. Приликом обављања третирања обавезно је користити заштитну одећу и обућу, водити рачуна о заштити околине (строга забрана третирања у близини водотокова, посебно извора воде, на водопрпусним теренима и земљиштима). Опрему за третирање после употребе испрати. Празну амбалажу обавезно испрати три пута и тај испирак вратити у резервоар, а опрему за третирање после употребе добро испрати.

Саветодавац за заштиту биља
Дипл.инж. Љиљана Јеремић

ЗАДРУГА – ОД ИДЕЈЕ ДО ОСНИВАЊА

Основати задругу није тешко – најбитније да се формирање задруге обави тако да не дође до проблема , већ да чланови задруге кроз рад и успех задруге повећају свој углед у својој средини.

Задруга се формира када више пољопривредних произвођача жели да оствари неку своју пословну идеју. Задруга треба да се формира са људима који имају предузетнички дух, са онима који су отворени и спремни за сарадњу. Не треба разговарати о оснивању задруге са превртљивим и нестабилним домаћинима, или онима који желе да „газдују“ у задрузи. Договор око оснивања задруге треба правити само са себи равнима и то кад сви слично мисле а не по наговору других.

Формирање једне задруге је процес који се састоји од више фаза. Можемо их означити као истраживање, планирање и фаза имплементације.

Истраживање, подразумева да се пре почетка формирања задруге мора разговарати о циљевима и жељама учесника који желе да сарађују, о

очекивањима од пословања задруге. Даље, треба извршити детаљну анализу пословне идеје(анализа тржишта,анализа конкуренције, маркетинг стратегија),утврдити потребе за опремом, одредити седиште задруге ,одговорности сваког члана,потребе за капиталом,потреба за ангажовањем стручњака итд

Планирање настаје пре самог формирања задруге .Врло је важно да се у ову фазу укључи што већи број будућих задругара, Може се формирати привремени управни одбор који ће обавити посао израде статута , организације оснивачке скупштине,израде задружних правила, припрема за регистрацију задруге.Задружна правила је потребно да имају неку стандардну форму која ће се касније прилагодити потребама задругара.Искуство показује да је боље потрошити више времена у планирању за израду уговора и задружних правила, него после имати недумице и неразумевање. Задружна правила треба да буду готова за преглед и одобравање на задружном састанку. Такође уколико будући задругари желе да учествују са неким материјалним уделом (зграде, машине ...)то се мора записати као почетно стање са овером и потписом.

Фаза имплементације: састоји се од припреме и одржавања оснивачке скупштине , усвајање задружних правила, израде оснивачког документа/ уговора,евентуалне уплате личног капитала и регистрације задруге.

На оснивачкој скупштини (којој морају да присуствују најмање 5 оснивача који су потписали уговор о оснивању)усвајају се задружна правила ,бирају се први органи задруге-председник Скупштине задруге, председник и чланови Управног одбора (ако задруга има више од 20 оснивача)Надзорни одбор и вршиоц дужности директора.

Упис задруге у привредни регистар обавља се у Агенцији за привредне регистре. Пријава се предаје у једном примерку и садржи:

1. захтев за регистрацију оснивања задруге,
2. оверен потпис лица задуженог за заступање(ВД директор задруге),
3. Уговор о оснивању са најмање 5 оснивача,
4. фотокопије личних карата свих потписника Уговора,
5. записник са оснивачке скупштине,
6. задружна правила усвојена на оснивачкој скупштини,
7. потврда банке о уплати оснивачких удела на привремени рачун,
8. потврда о уплати таксе на рачун АПР,
9. потврда о уплати таксе Републичком заводу за статистику.

На основу решења о регистрацији које садржи матични број фирме (МБ) и порески идентификациони број(ПИБ) може се урадити печат и отворити пословни рачун код банке а после тога задруга може почети са пословањем.

Саветодавац за заштиту биља
Дипл.инж. Ружица Ђукић

Поштовани пољопривредни произвођачи, уколико желите да купите или продате одређене пољопривредне производе (воће, поврће, житарице или живу стоку) посетите сајт Агропонуа или нам се обратите лично у просторије ПССС Јагодина ДОО, Капетана Коче 21.

<http://www.agroponuda.com/>

Cene voća - zelene pijače u Srbiji za period 26.12.2016.- 01.01.2017. godine

Jedinica mere (m/ kg)	CENTRALNA SRBIJA										VOJVODINA					DOMINANTNE CENE						
	Beograd	Kalenić	Skadarlija	Čačak	Kragujevac	Kraljevo	Loznica	Nis	Pirot	Požarevac	Vranje	Zaječar	Kikinda	Novi Sad	Paračvo	Sombor	S.Mitrovica	Subotica	Zrenjanin	SRBIA	CENTRALNA SRBIJA	VOJVODINA
Banane (Banana)	140	110	120	110	130	120	100	120	120	120	130	130	100	160	120	120	130	120	130	120	120	130
Crni ribiz (Crapinut)	150	130	150	120	150	120	150	140	150	120	120	150	140	120	150	150	150	150	150	150	150	150
Crvena belovasil (Grapes white-other)	300											200	120									
Crvena crnocistala (Grapes black-other)	300											260	120									
Jabuka-Heleni (Apples-Idared)	60	50	50	50	50	60	70	45	40	50	70	60	60	60	60	50	60	60	60	60	50	60
Jabuka-Zelena (Apple-Goldenrose)	70	60	50	60	60	60	60	60	40	50	40	70	80	40	60	40	60	40	60	40	60	60
Jabuka G.Smit (Apple-G.Smith)	80	60	50	60	60	60	40	60	40	60	40	80	80	40	60	80	60	80	80	80	60	80
Jabuka ostala (Apple-other)	80	60	60	60	60	40	40	35	35	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Kim (Kum)	200	150	150	180	120	120	180	150	140	180	150	140	180	150	140	180	150	140	180	150	140	180
Kuska (Pear)	200	150	150	120	200	120	200	120	150	200	120	150	200	120	150	200	120	150	200	120	150	200
Limon (Limon)	150	120	150	130	150	120	120	150	120	120	130	130	150	120	160	120	120	120	120	120	120	120
Mandarine (Tangerine)	150	130	100	150	80	120	140	110	100	120	110	150	90	150	150	150	150	150	150	150	150	150
Nar (Pomegranate)	220	170	150	180	150	200	220	220	180	220	220	180	220	180	220	180	220	180	220	180	220	180
Orah (Walnut)	900	900	700	900	800	800	800	650	700	900	800	900	800	1000	800	900	900	800	1000	800	900	800
Pomeranča (Orange)	100	120	100	110	60	120	100	70	100	140	90	130	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Cene žive stoke - stočne pijače u Srbiji za period 26.12.2016.- 01.01.2017. godine

Jedinica mere (m/ kg)	Izrasla/ uzrast	CENTRALNA SRBIJA										VOJVODINA					Srbija						
		Beograd	Čačak	Kragujevac	Kraljevo	Loznica	Nis	Pirot	Požarevac	Vranje	Zaječar	Kikinda	Novi Sad	Paračvo	Sombor	S.Mitrovica		Subotica	Zrenjanin				
Bikovi	>500kg	SM	220	200	150	130	220	200	150	130	220	200	150	130	220	200	150	130	220	200	150	130	
Ovce	sva težine	sva reze	300	300	280	260	250	300	280	300	300	280	300	300	270	300	270	300	300	270	300	270	300
Jagnjaci	sva težine	sva reze	170	200	180	220	230	230	230	230	230	230	230	230	220	230	220	230	230	220	230	220	230
Jarad	350-400kg	sva reze																					
Junaci	>400kg	sva reze	115	150	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140
Kozae	sva težine	sva reze	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140
Kozae za borje	sva težine	IF	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140
Kozae za borje	sva težine	SM	140	130	110	90	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120
Krmadža za borje	>130kg	sva reze	170	130	130	120	150	110	120	160	150	120	110	120	110	120	110	120	110	120	110	120	110
Ovca	sva težine	sva reze	240	220	200	160	200	240	200	230	210	200	240	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200
Prasad	15-25kg	sva reze	250	220	220	220	220	240	200	240	240	240	240	240	240	240	240	240	240	240	240	240	240
Prasad	<15kg	sva reze	340	340	340	340	340	340	340	340	340	340	340	340	340	340	340	340	340	340	340	340	340
Telet	80-100kg	SM	160	160	160	150	160	160	160	160	160	160	160	160	160	160	160	160	160	160	160	160	160
Toljenici	80-120kg	sva reze	150	160	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140
Toljenici	>120kg	sva reze	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220
Stizajad	sva težine	sva reze	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220

Cene povrća - zelene pijace u Srbiji za period 26.12.2016. - 01.01.2017. godine

Jedinica mere (množ.)	CENTRALNA SRBIJA										VOJVODINA					DOMBANIJE CEKE	
	Beograd Kalenic Beograd Cacak Kragujevac	Kraljevo	Loznica	Naš Kraljevo	Piroć Požarevac	Šumadine Vranje Zaječar	Kikinda	Novi sad Pančevo	S.Mitrovica	Subotica	Zrenjanin	Srbija Centralna Srbija	Vojvodina	Srbija Centralna Srbija	Vojvodina		
Brokoli (Broccoli)	300	300	250	200	250	200						280	200		200	200	
Kartof (Cauliflower)	200	250	100	100	200	100	200	160				130	200	120	100	200	
Kiselać-salata (Cucumber for salad)	200	200	180	100	100	170	150					200	120		200	200	
Kompr (Potato)	80	60	30	40	40	40	40	40	40	40	40	25	60	50	40	40	
Kupus (Cabbage)	40	40	20	25	40	15	25	30	25	25	25	25	40	20	40	25	25
Luk bel (Garlic)	700	600	500	470	600	400	450	350	600	500	500	500	700	700	700	700	600
Luk crn (Onion)	80	60	60	35	60	50	40	40	50	40	50	50	50	60	50	50	60
Paprika bura (Pepper bura)	250	300			300							300	250	150		300	300
Paprika crna (Pepper crna)	250	300	140		300							300	250	150		300	300
Paradajz (Tomato)	180	180		150	100	200	160	100	110	160	100					100	180
Prasut bel (Beans white)	380	300	200	300	200	300	250	220	250	300	300					300	300
Prizmik (Leek)	80	100	60	80	80	100	100	150	100	130	100					100	100
Špenat (Spinach)	200	200		250	200	250	150		200	200	150					200	200
Trnovac (Zucchini)	200	200	200	200	180	170	150		200	140						200	200
Zelena salata komad (Lettuce piece)	70	60	40	20	40	40	30	30	40	35	60					40	40
Šargarepa (Carrot)	80	60	50	60	50	50	50	50	50	50	50	70	100	50		50	50

